

DIETER DEWITTE

POMOLOGISCH KOLLEKTIEF

Het Pomologisch Kollektief (POMKO vzw) richt zich op fruitkundig onderzoek, cultuurhistorisch fruitkundig erfgoed redden en bewaren door actieve inventarisatie van fruitrassen die verloren dreigen te gaan. POMKO is gericht op het behoud van deze rassen door ze te vermeerderen en op die manier meer biodiversiteit te ontwikkelen en de verenging van de rassenkeuze tegen te gaan. POMKO doet dat in kollektief door het vormen van een energiek, participatief en open netwerk ter instandhouding van de schrijnende achteruitgaande pomologische situatie in West-Vlaanderen, Vlaanderen en België.

“POMKO zorgt ervoor dat oude appel- en perenrassen niet verloren gaan. Via fruitkundig cultuurhistorisch onderzoek en inventarisatie bewaren we een prachtig stukje erfgoed en cultuur waar iedereen van kan meegenieten.”

POMKO vzw is ontstaan in het hoofd van Dieter Dewitte via de opgedane kennis in onder meer de Fruitwerkgroep Velt Wevelgem Menen. Als jong kereltje was hij sterk onder de indruk van de fruittuin en boomgaard van zijn nonkel Marnik Delmotte. Nonkel Marnik had in Dieters beleving “een perelaar met wel 34 soorten op één boom”. Samen met neef zijn Jeroen Delmotte, de zoon van Marnik, werd POMKO vzw opgericht. Het doel van POMKO is een kennis- en uitvoeringscentrum te ontwikkelen dat de resultaten van fruitkundig cultuurhistorisch onderzoek en determinatie deelt door middel van het kweken en onderhouden van boomgaarden en fruittuinen om via oogst en beleving de opgedane kennis te delen met het brede publiek.

Een eerste pijler richt zich op determinatie en onderzoek. Binnen dit focusdomein richten we ons op het cultuurhistorisch onderzoek van oude appel- en perenrassen. We doen dit door de zogenaamde ‘oude krakers’ in kaart te brengen. Het zijn fruitbomen die ooit ons landschap domineerden. Het gaat vaak om restanten van oude boomgaarden. Enkele bomen hebben de tand des tijds doorstaan en herbergen nu, heel vaak, heel oude en vaak ongekende fruitrassen. We brengen deze ‘oude krakers’ in kaart en volgen ze nauwgezet op. Deze opvolging is noodzakelijk omdat we vaak de rasnaam niet meteen kunnen terugvinden, ook niet bij collega-pomologen in binnen- en buitenland.

Door nieuwe boomgaarden aan te planten en oude boomgaarden te beheren kan POMKO ervoor zorgen dat de pomologische verenging tegengegaan wordt. Heel wat nieuw aangeplante boomgaarden putten reeds uit een basislijst aan oude fruitrassen. POMKO wil echter nog een stap verder gaan en wil de voorouders van onze gekende oude rassen borgen en ontsluiten. Dit door deze oude krakers nieuw leven te bieden in nieuwe, eigen of externe, boomgaarden.

Het Pomologisch Kollektief vzw bestaat uit drie focusdomeinen: (a) determinatie en cultuurhistorisch onderzoek, (b) ontwerp, kweek, aanplant en onderhoud van boomgaarden en (c) beleving door oude fruitrassen weer onder de mensen te brengen.

→ In een boomgaard verzamelde vruchten, voorzien van hun locatie. Klaar voor determinatie.

→ → Onbekende peer Degezelle. Een heerlijke oktoberpeer

Deze nauwgezette opvolging resulteert heel vaak in een rasnaam, het zogenaamde determineren van fruitrassen. Gebaseerd op informatie uit oude boeken (al is het soms maar één lijntje met een summiere rasbeschrijving), brengen we de oude fruitsoort op naam. We laten ons hiervoor bijstaan door universiteiten die zich richten op genetisch onderzoek. We zijn afgestapt van de vaak voorkomende vingerafdrukmethode om DNA te bepalen daar dit een te oppervlakkig resultaat oplevert. We gaan resoluut voor diepgaand DNA-onderzoek via universiteiten.

De fruitrassen die we op die manier weer onder de aandacht kunnen brengen, planten we aan in verschillende projecten die we uitvoeren voor verschillende organisaties of in eigen collectieboomgaarden. Het borgen en ontsluiten van oude fruitrassen staat hierin centraal.

De tweede pijler kan je omschrijven als 'den atelier' van POMKO vzw. Het gaat om het ontwerp, de kweek, de aanplant en het onderhoud van fruitbomen en boomgaarden. Een oud fruitras kan je immers niet bewaren in een map in een kast. Je hebt levend plantmateriaal nodig om een fruitras te bewaren. Vandaar dat we ons richten op het ontwerpen en aanplanten van verschillende types waardevolle boomgaarden, in eigen beheer of voor externe partners of organisaties. We zien dit in projectboomgaarden, een vertaling van een boek in een boomgaard, een collectieboomgaard,... Enkele voorbeelden zijn;

- Boomgaard Gavers. Verschillende oude krakers uit de buurt van Deerlijk krijgen een nieuw leven in een nieuwe verzamelboomgaard.
- Boomgaard Victor Hage. Een boomgaard naar een boek met een overzicht van 115 heel oude, haast niet terug te vinden, fruitsoorten die goed gedijen in en rond Kortrijk. Er werden reeds 96 extreem oude fruitrassen teruggevonden.
- Fruitteeltboomgaard André Lecoutere. Een fruitteeltboomgaard ter ere van André Lecoutere. De rassen die hij halverwege 1900 aanstipte als voorname rassen krijgen een plaats in deze boomgaard.
- Boomgaard Zemst-Laar. We kregen de unieke mogelijkheid om een ruime collectie fruitrassen in beheer te nemen. De jonge boompjes staan vol ongeduld te wachten om in een collectieboomgaard (soort genenbank) hun plaats te vinden.

Op deze manier ondersteunen we het belang van het in stand houden en het (her)-aanplanten van boomgaarden met een nut en doel. We zorgen voor een natuurlijke opwaardering van boomgaarden en hun klimaatrobustheid. Het gros van het nodige plantgoed wordt in eigen beheer opgekweekt. Het beheer en onderhoud van deze boomgaarden en kweekvelden gebeurt als vanzelfsprekend op een ecologische manier. Omtrent aanleg, rassenkeuze, onderhoud,... wordt ook het nodige advies verleend.

Alle kennis en ervaringen die ontstaan in de eerste twee pijlers brengen we uiteraard opnieuw tot bij de mensen. Het derde luik van POMKO vzw is beleving. Beleving in de ruimste zin van het woord. De hoogstamboomgaard nabij de hoeve in het Bos van Aa (Zemst-Laar) vormt de basis om van hieruit ondergedompeld te worden in de smaakvolle wereld van fruit in al zijn vormen. Van het snoeien van fruitbomen, het plukken van een appel tot het proeven van appels of peren of versgeperst appelsap of gedroogde appels. Uiteraard blijft het niet alleen in het 'verre' Zemst-Laar. We spreiden onze vleugels over gans Vlaanderen en voeren projecten uit in verschillende steden waar we telkens een vorm van beleving koppelen aan een project. Beleving gebeurt op verschillende manieren. Zo organiseren we ieder jaar een Feest in de boomgaard (dit jaar op zondag 25 september 2022 in Wevelgem), de fruitproefnamiddag in Zemst-Laar (dit jaar op zondag 2 oktober 2022). Daarnaast organiseren we verschillende lessenreeksen rond onderhoud en snoei van fruitbomen onderhouden, info avonden en gerichte lessen. We willen de kennis die we opdoen doorheen het uitvoeren van verschillende projecten terugbrengen naar de mensen. Mensen die nauw betrokken zijn bij verschillende projecten of mensen die een interesse hebben. Hetzij door het proeven van deze vruchten, hetzij door het lezen van een infopaneel, het volgen van een lessenreeks of voordracht... Iedereen verdient het om terug kennis te maken met de vervlogen smaken en kleuren van het fruit van weleer. Enkel op die manier kunnen we het stukje fruitkundig erfgoed borgen en ervoor zorgen dat wat we van onze voorouders meekregen ook aan onze kinderen kunnen doorgeven.

← Lnks van een 'bude kraker' een nakomeling van dezelfde boom. Rasnaam van de peer is onbekend

↑ Dieter Dewitte en Jeroen Delmotte op Gavers uitgepluisd.

© Hanne Vandesompele

Je kan Pomko vzw contacteren via:

Dieter Dewitte
Nieuwstraat 135
8560 Wevelgem
info@pomko.be
www.pomko.be
 @pomkovzw
 #pomkovzw